

TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDA HAZIRLANMIŞ BİLİŞSEL VE ÜST BİLİŞSEL STRATEJİLERE İLİŞKİN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN EĞİLİMLERİ

Aslı MADEN*, Aydın ÖNAL**, Sedat MADEN***

Makale Geliş Tarihi: 04.10.2022

Makale Kabul Tarihi: 20.12.2022

Özet

Araştırmada, 2000-2022 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejiler ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma eğilimlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağına Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi'nden erişilmiştir. Veri toplama sürecinde doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye'de 2000-2022 (Temmuz) yılları arasında 31 farklı üniversitede konuyla ilgili 48 lisansüstü tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu tezlerin 29'u yüksek lisans ve 19'u doktora düzeyinde hazırlanmıştır. Ayrıca en fazla lisansüstü tez 2018-2019 yıllarında tamamlanmıştır. Türkçe eğitimi alanı ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerde konu bakımından çeşitlilik gözlenmiştir. Veri kaynağındaki tezlerde daha çok okuma öğrenme alanı ile ilgili konular tercih edilmiştir. Dinleme ve yazma öğrenme alanına yönelik konular da tezlerde sıklıkla işlenmiştir. Veri kaynağındaki tezlerde en az işlenen konular ise konuşma becerisi, duyuşsal unsurlar, program ve ders kitapları şeklinde sıralanmaktadır. Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejiler ile ilgili lisansüstü tezlerde en fazla nicel araştırma modelleri kullanılmıştır. Buna bağlı olarak veri toplama sürecinde üst bilişsel ölçekler ve başarı testi daha fazla tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılan tezlerde ise en fazla farkındalık ölçekleri ve görüşme formlarına başvurulmuştur. Konuyla ilgili tezlerde örneklem olarak daha çok ortaokul öğrencilerinin alındığı, bunu da üniversite ve ilkökul öğrencilerinin takip ettiği şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, bilişsel, üst biliş, strateji, lisansüstü, tez.

TRENDS OF POSTGRADUATE THESES ON COGNITIVE AND METACOGNITIVE STRATEGIES IN THE FIELD OF TURKISH EDUCATION

* Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitim Ana Bilim Dalı, aslimaden@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3336-0198

** Öğretmen, Giresun 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu, aydnonal@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0930-9122

*** Prof. Dr., Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, sedatmaden@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8024-8182

Abstract

In the research, it is aimed to determine the research tendencies of the master's and doctoral theses, which include cognitive and metacognitive strategies related to the field of Turkish education, prepared between 2000-2022. In this study, qualitative research method was used. The data source of the research was accessed from the Higher Education Council Thesis Center. In the data collection process, the document analysis method was used. As a result of the research, it was determined that 48 postgraduate theses on the subject were prepared in 31 different universities in Turkey between the years 2000-2022 (July). 29 of these theses were prepared at the master's level and 19 at the doctoral level. In addition, the most postgraduate theses were completed in 2018-2019. In the postgraduate theses on cognitive and metacognitive strategies related to the field of Turkish education, diversity has been observed in terms of subject. In the theses in the data source, topics related to the field of reading learning were preferred. Subjects related to listening and writing learning are also frequently covered in theses. The least covered topics in the theses in the data source are speaking skills, affective elements, curriculum and textbooks. Quantitative research models were mostly used in postgraduate theses on cognitive and metacognitive strategies in the field of Turkish education. Accordingly, metacognitive scales and achievement test were preferred more in the data collection process. In theses in which qualitative research method was used, awareness scales and interview forms were mostly used. In the theses on the subject, mostly secondary school students were chosen as the sample. It was concluded that this was followed by university and primary school students.

Keywords: Turkish education, cognitive, metacognitive, strategy, postgraduate, thesis.

1.GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler nedeniyle değişime uğrayan eğitim-öğretim anlayışı, öğrenciden beklenen yetkinlikleri ve becerileri etkilemiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ifade edildiği gibi “Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, duygudaşlık yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019, s.3). Programda bu şekilde tanımlanan bireyin bilişsel farkındalığa sahip olması ve üst bilişsel becerileri, öğrenme sürecinde aktif kullanarak kendi öğrenme sorumluluğunu kazanmış olması gerekir. Gelen'e (2004, s.22) göre üst bilişsel farkındalık kavramının temelinde “bireyin kendisinin ve öğrenme yollarının farkında olma (awareness), bilinçli davranma (consciousness), kendini kontrol, kendini düzenleme ve kendini değerlendirme (self control-regulation, self assesment), planlama, nasıl öğrendiğini öğrenme” gibi bir dizi bilişsel işlem yer almaktadır.

Üst biliş (metacognition) kavramı ilk kez Flavell tarafından 1970'li yıllarda ortaya atılmıştır. Birçok boyut ve bileşenden oluşan üst biliş kavramına yönelik Flavell ve devamında bu konuyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar çeşitli tanımlamalarda bulunmuştur. Flavell (1979) bireyin kendi öğrenme ve düşünme süreçlerini fark etmesi ve bu süreçleri kontrol edebilmesi; Reeve ve Brown (1985) kişinin kendi öğrenme süreçlerini bilinçli olarak kontrol edebilme becerisini; Özsoy (2008, s.719) “kişinin kendi düşünme süreçlerinin farkında olması ve bu süreçleri yürütebilmesini”; Schraw ve Dennison (1994) ise üst biliş, bireyin kendi öğrenme sürecini yönetebilmesi, bu süreçte gerekli planlama ve değerlendirmeleri yapabilmesi şeklinde tanımlamaktadır. Günümüzde üst biliş ile ilgili “İngilizcedeki “metacognition” sözcüğünü karşılamak üzere “üst-biliş”, “biliş üstü”, “biliş ötesi”, “bilişsel farkındalık”, “öz değerlendirme”, “yürütücü biliş” ve “biliş bilgisi” terimlerinden herhangi biri kullanılmaktadır” (Cemiloğlu ve Ogur, 2016, s.51). Tanımlardan anlaşılacağı üzere üst biliş, bireyin kendi öğrenme sürecini planladığı, eksik öğrenmelerini

tamamladığı ve sürecin sonunda neyi ne kadar öğrendiğinin farkına vardığı aktif bir süreci ifade eder.

Üst biliş Flavell'e (1979) göre "sosyal biliş, problem çözme, bellek, dikkat, dil kazanımı, yazı yazma, okuduğunu anlama, sözel ikna, bilgilerin sözel iletişimde önemli rol oynamaktadır" (akt. Durkan ve Özen, 2018, s.524). Bu bağlamda üst biliş "Türkçe eğitimi açısından düşünüldüğünde öğrencinin hangi dil becerilerini ne ölçüde kullanma yeteneğine sahip olduğu ile bu becerileri kullanırken yararlanan yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterliliğini" (Melanlıoğlu, 2012 s.1587) ifade etmektedir. Üst bilişin dil öğrenme sürecinde olumlu etkisi zamanla daha anlaşılır olmuştur. Üst biliş ve dilsel unsurlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırmalarda, üst biliş yeteneklerini geliştirmeye yönelik öğretim süreçlerinin, öğrencilerin dil öğrenme başarılarını artırdığı tespit edilmiştir (Çakıroğlu ve Ataman, 2008; Duman ve Arsal, 2015; Kana, 2014; Melanlıoğlu, 2014). Türkçe öğretimi sürecinde üst bilişsel stratejilerin öğretime yönelik akademik çalışmalar, uygulayıcılara yol göstereceğinden öğrencilerin dil becerilerini etkin bir şekilde kazanmalarına katkı sağlayacaktır. Bu anlamda alanyazında üst bilişsel öğretim sürecine dayalı kuramsal ve uygulamaya dayanan lisansüstü çalışmaların varlığı önemlidir.

Türkçe eğitime yönelik lisansüstü tezler ilgili alandaki gelişmeleri takip etme noktasında birer başvuru kaynağıdır. Aynı zamanda lisansüstü tezleri inceleyen araştırmalar da alandaki gelişmelerin ortaya konulmasına yardımcı olmaktadır. Nitekim alanyazın incelendiğinde, Türkçe eğitime yönelik lisansüstü tezleri bütüncül bir bakış açısıyla analiz eden çeşitli çalışmalara rastlanmaktadır. Bunlar arasında Önal ve Maden'in (2021) 2015-2019 yılları arasında hazırlanan Türkçe eğitimi alanı ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezlerini, Karagöz ve Şeref 1995-2020 Türkçe eğitimi doktora tezlerini, Coşkun, Özçakmak ve Balcı'nın (2012) 1981-2010 yılları arasındaki hazırlanan lisansüstü tezleri, Boyacı ve Demirkol'un (2018) 1995-2018 arasında ve Turan, Sevim ve Tunagür'ün (2018) 2007-2017 yılları arasında hazırlanan doktora tezleri, Yağmur Şahin, Kana ve Varışoğlu'nun (2013) 2000-2011 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezleri, Sevim ve İşcan'ın (2012) 2005-2010 yılları arasındaki yüksek lisans tezleri, Dönmez ve Gündoğdu'nun (2016) 2000-2006 yılları arasında yazılmış tezleri, Özçakmak'ın (2017) 2011-2015 yılları arasındaki lisansüstü tezleri ile Erdem ve Gökçe'nin (2020) ilkökulda Türkçe öğretime yönelik araştırmaları analiz ettiği çalışmalar öne çıkmaktadır.

Türkçe eğitimi ile ilgili yukarıdaki çalışmalar lisansüstü tezleri bütüncül bir şekilde inceleyip değerlendirmeye yöneliktir. Ancak bazı araştırmalarda daha özel alt konular dikkate alınmış ve lisansüstü tezler farklı açılardan incelenmiştir. Örneğin okuma (Ceran, Aydın ve Onarıcıoğlu, 2018; Elbir ve Bağcı, 2013; Karadağ, 2014; Özdemir, 2018; Maden, 2020a), dinleme (Doğan ve Özçakmak, 2014; Kemiksiz, 2017; Kardaş, Çetinkaya ve Kaya, 2018), konuşma (Potur ve Yıldız, 2016; Cin Şeker, 2020) ve yazma (Tok ve Potur, 2015; Kan, 2017) dil becerileri açısından ele alan çalışmalar tespit edilmiştir. Bunlarla beraber ders kitapları (Maden, 2021), dil bilgisi (Kanat, 2021), dijital öğrenme (Topçu, 2021), değerler eğitimi (Direkçi, Akbulut ve Şimşek, 2020), söz varlığı (Maden, 2020b), yansıtıcı düşünme (Ustabulut, 2021) Türkçe öğretmenleri (Arı ve diğ., 2020; Maden ve Ustabulut, 2022) konu alanlarında hazırlanan lisansüstü tezlerin de araştırmalarda ele alındığı anlaşılmıştır. Ancak

Türkçe eğitimine yönelik lisansüstü tezlerin bilişsel ve üst bilişsel stratejiler açısından incelenerek değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Bu bağlamda bilişsel ve üst bilişsel stratejileri konu alan tezlerin incelenerek araştırma eğilimlerinin analiz edilmesinin Türkçe eğitimi alanına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 2000-2022 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma eğilimlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Merkezi'nde belirlenen yıllar arasında tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri taranmış, çalışma ile ilgili olanlar tespit edilerek alt problemlere göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1) Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin konu alanı, yıl ve tez türüne göre dağılımı nasıldır?
- 2) Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 3) Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin araştırmanın yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- 4) Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarının yöntemine göre dağılımı nasıldır?
- 5) Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin örneklem türünün seçilme sıklıkları nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalarda veriler teker teker okunur, kod ve kategorilere ayrılır ve bu şekilde araştırma sonuçlarının sunulması sağlanır (Merriam, 1998, s. 58). Bu doğrultuda, 2000-2022 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış olan bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri var olan şekli ile gerçekçi ve bütüncül biçimde değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

2.2. Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden alınmıştır. Veri kaynağını elde etmek için YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde *Türkçe öğretimi, Türkçe eğitimi, bilişsel stratejiler, üst bilişsel stratejiler* anahtar kelimeleri taramalar yapılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmalar kapsam dışında tutulmuştur. Ayrıca 2000-2022 Temmuz ayına kadar tamamlanmış ve erişime açık tezler dikkate alınmıştır. Bu ölçütlere göre

belirlenen tezlerden Türkçe eğitimi ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejileri konu alan tezler veri havuzuna alınmıştır. 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2008 ve 2009 yıllarında Türkçe öğretimi alanında bilişsel ve üst bilişsel stratejileri konu alan tez yazılmadığı tespit edilmiştir. Veri kaynağında, 29'u yüksek lisans ve 19'u doktora tezi olmak üzere bilişsel ve üst bilişsel stratejiler ile ilgili toplam 48 tez yer almıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, veri toplama sürecinde doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi “araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren, yazılı ve görsel materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.187-188). Araştırma kapsamında, 2000-2022 yılları arasında hazırlanmış olan Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejileri konu alan yüksek lisans ve doktora tezlerinin elektronik dokümanlarına YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin resmî ağ sitesi üzerinden erişilmiştir.

Araştırmanın veri kaynağı oluşturulurken YÖK Ulusal Tez Merkezi'ndeki tez taramalarında *Türkçe öğretimi*, *Türkçe eğitimi*, *bilişsel*, *üst bilişsel* anahtar kelimeleri ve *Türkçe Öğretimi*, *Türkçe Eğitimi*, *Türkçenin Eğitimi-Öğretimi* ana bilim dalları yazılmıştır/seçilmiştir. Ayrıca 2000-2022 Temmuz tarihleri arası baz alınarak yalnızca erişime açık tezler dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, toplam 765 yüksek lisans ve doktora tezi tespit edilmiştir. Veri kaynağında yer alan yüksek lisans ve doktora tezleri üzerinde yapılan kontrol ve tasnifler sonucunda, belirlenen anahtar kelimeleri içermesine veya ilgili ana bilim dalı yazmasına karşın Türkçe eğitimi ile ilgili olmayan yüksek lisans ve doktora tezleri için 1 alan eğitimi uzmanından görüş alınmıştır. Uzman görüşüne dayanarak yüksek lisans ve doktora tezleri veri havuzundan çıkarılmıştır. Bu işlemin sonucunda toplam 717 yüksek lisans ve doktora tezi örneklemden çıkartılmış olup geriye kalan 48 yüksek lisans ve doktora tezi analize tabi tutulmuştur.

Veri kaynağından alt problemlere yönelik verileri toplamak için *Tez Sınıflama Formu* kullanılmıştır. Bu formda yıl, tür, üniversite, konu, yöntem ve veri toplama araçları, örneklem başlıkları bulunmaktadır. Formun geçerliğini test etmek için Türkçe eğitimi uzmanlarının (n=2) görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda, form (15 tez ile) pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. 2 araştırmacı tarafından pilot uygulama verileri forma ayrı ayrı işlenmiştir. Forma veri girişleri araştırmacılar dışındaki bir uzman tarafından karşılaştırılmıştır. Bu işlemler sonrasında form veri toplama sürecinde yeterli olacağı anlaşılacak uygulamaya geçilmiştir.

Elde edilen yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz ölçütlerine uygun olarak araştırmada tezlerin ortak özellikleri tanımlanmış ve ardından tezler kodlanmıştır. Verilerin analizi sürecinde her bir lisansüstü tez yıl, tür, konu ve hazırlandığı üniversite, yöntemi, örneklem türü ve veri toplama araçlarına göre sınıflandırılmıştır. Ulaşılan veriler, frekans ve yüzde tekniklerinden yararlanılarak yorumlanmıştır.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezleri alt problemler açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

3.1. Lisansüstü tezlerin konu alanı, yıl ve türe göre dağılımı

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerin konu alanlarına, yıllara ve program türüne yani yüksek Lisans (YL) ve doktora (DR) çalışmalarına göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Tezlerin konu alanı, yıl ve türe göre dağılımı

Yıl	Konu Alanı, Yıl ve Tür														Toplam	Genel Toplam	
	Okuma <i>f</i>		Dinleme <i>f</i>		Konuşma <i>f</i>		Yazma <i>f</i>		Ders Kitapları <i>f</i>		Program <i>f</i>		Duyuşsal Unsurlar <i>f</i>				
	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR	YL	DR			
2003	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
2006	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	
2007	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
2010	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
2011	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
2012	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	
2013	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	
2014	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	
2015	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
2016	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	3	
2017	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4	
2018	3	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	5	1	6	
2019	4	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	6	1	7	
2020	4	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	5	2	7	
2021	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	3	
2022/ Temmuz	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Toplam	20	12	3	3	-	1	3	3	1	-	1	-	1	-	29	19	48

Tablo 1 incelendiğinde Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejileri ile ilgili lisansüstü tezlerin konu bakımından çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ancak veri kaynağında en fazla okuma öğrenme alanı ($f=32$) ile ilgili çalışma konularını içeren yüksek lisans ve doktora tezinin yer aldığı görülmektedir. Bunu yazma eğitimi ($f=6$) ve dinleme eğitimi ($f=6$) ile ilgili çalışma konuları takip etmektedir. Ayrıca hazırlanan tezlerde en az işlenen konuların sırasıyla konuşma becerisi ($f=1$), duyuşsal unsurlar ($f=1$), program ($f=1$) ve ders kitaplarının ($f=1$) olduğu belirlenmiştir.

Bilişsel ve üst bilişsel stratejilerini konu alan lisansüstü çalışmaların yüksek lisans düzeyinde ($f=29$) doktora ($f=19$) göre daha çok tamamlandığı belirlenmiştir. Bununla

beraber konuyla ilgili lisansüstü tezlerin 2018, 2019 ve 2020 yıllarında daha fazla hazırlandığı görülmektedir.

3.2. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Sıra No	Üniversiteler	<i>f</i>	Sıra No	Üniversiteler	<i>f</i>
1	Gazi Üniversitesi	8	17	Gaziantep Üniversitesi	1
2	Bülent Ecevit Üniversitesi	3	18	Giresun Üniversitesi	1
3	Ankara Üniversitesi	2	19	İstanbul Aydın Üniversitesi	1
4	Adnan Menderes Üniversitesi	2	20	İstanbul Üniversitesi	1
5	Akdeniz Üniversitesi	2	21	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
6	Dokuz Eylül Üniversitesi	2	22	Kırıkkale Üniversitesi	1
7	Marmara Üniversitesi	2	23	Ahi Evran Üniversitesi	1
8	Pamukkale Üniversitesi	2	24	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1
9	İnönü Üniversitesi	2	25	Necmettin Erbakan Üniversitesi	1
10	Hacettepe Üniversitesi	2	26	Sakarya Üniversitesi	1
11	Atatürk Üniversitesi	1	27	Siirt Üniversitesi	1
12	Bartın Üniversitesi	1	28	Trabzon Üniversitesi	1
13	Boğaziçi Üniversitesi	1	29	Trakya Üniversitesi	1
14	Cumhuriyet Üniversitesi	1	30	Uşak Üniversitesi	1
15	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	31	Yıldız Teknik Üniversitesi	1
16	Çukurova Üniversitesi	1			

Türkçe eğitimi ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik 31 farklı üniversitede lisansüstü tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Tablo 3’te de görüleceği üzere, en fazla tez Gazi Üniversitesinde ($f=8$) hazırlanmıştır. Daha sonra Bülent Ecevit Üniversitesi ($f=3$) gelmektedir. Ayrıca 8 farklı üniversitede ikişer tezin hazırlandığı belirlenmiştir. Buna karşın 21 farklı üniversitede konuyla ilgili sadece 1 tezin tamamlanmıştır. Türkçe eğitimi alanında bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik farklı üniversitelerde lisansüstü çalışmalarının yapılması bu konu alanının önemdediği şeklinde açıklanabilir.

3.3. Tezlerin araştırma yöntemine göre dağılımı

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin yıl ve konulara ilişkin dağılımı Tablo 3 ve 4’te gösterilmiştir:

Tablo 3. Tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin yıllara göre dağılımı

Yıl	Araştırma Yöntemi		
	Nitel	Nicel	Karma
2003	-	1	-
2006	-	2	-
2007	-	1	-
2010	-	1	-
2011	-	2	-
2012	-	2	1
2013	-	2	-
2014	-	2	-
2015	-	1	1
2016	-	2	1
2017	1	-	3
2018	3	2	1
2019	1	5	1
2020	1	4	2
2021	-	2	1
2022/Temmuz	-	2	-
Toplam	6	31	11

Tablo 3 incelendiğinde veri kaynağındaki konuyla ilgili tezlerde en fazla nicel ($f=31$) araştırma yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Bu bulguyu, karma ($f=11$) ve nitel ($f=6$) yöntemin izlediği tespit edilmiştir. Diğer taraftan nicel çalışmaların en fazla 2019 ($f=5$), karma araştırmaların 2017 ($f=3$), nitel araştırmaların ise 2018 yılında ($f=3$) hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin konulara göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. Tezlerin araştırma yöntemlerinin konulara göre dağılımı

Konu	Araştırma Yöntemi		
	Nitel	Nicel	Karma
Okuma	3	24	5
Yazma	1	1	4
Dinleme	-	5	1
Konuşma	-	-	1
Ders kitapları	1	-	-
Program	1	-	-
Duyuşsal unsurlar	-	1	-
Toplam	6	31	11

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde nicel araştırma modelleri kullanılarak en fazla okuma eğitimi ($f=24$) üzerine çalışıldığı, bunu dinleme ($f=5$), yazma ($f=1$) ve duyuşsal unsurlar ($f=1$) ile ilgili çalışma konularının izlediği tespit edilmiştir. Diğer taraftan hazırlanan tezlerde karma araştırma modelleri kullanılarak en çok okuma eğitimi ($f=5$) sonrasında yazma ($f=4$), dinleme ($f=1$) ve konuşma eğitimi ($f=1$) konularının çalışıldığı anlaşılmıştır. Nitel

yöntemle ise okuma eğitimi ($f=3$), yazma eğitimi ($f=1$), ders kitapları ($f=1$) ve program ($f=1$) konu alanlarında çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

3.4. Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerin kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı aşağıda Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5. Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri Toplama Araçları	Araştırma Yöntemi			
	Nitel	Nicel	Karma	f
Bilişsel ve üst bilişsel farkındalık ölçekleri	4	28	10	42
Başarı Testi	2	21	4	27
Kişisel Bilgi Formu	2	17	3	22
Duyuşsal (Tutum, ilgi, algı, motivasyon, kaygı, öz yeterlilik) Ölçekler	-	15	5	20
Görüşme Formu	3	4	10	17
Değerlendirme Formları	2	6	2	10
Rubrik	1	2	4	7
Gözlem Formu	2	2	2	6
Günlük	2	2	1	5
Dokümanlar	1	3	-	4
Zekâ Ölçeği	-	3	-	3
Anket	-	2	-	2
Diğer	1	1	4	6

Tablo 5'te veri kaynağındaki lisansüstü tezlerin birden fazla veri toplama aracı kullanılarak hazırlandığı görülmektedir. Hazırlanan lisansüstü tezlerde veri toplama sürecinde en fazla bilişsel ve üst bilişsel farkındalık ölçekleri ($f=42$), başarı testi ($f=27$) ve kişisel bilgi formu ($f=22$) kullanılmış olduğu belirlenmiştir.

Nicel araştırmalarda veri toplama açısından çeşitliliğin olduğu tespit edilmiştir. Nicel araştırmalarda, en fazla bilişsel ve üst bilişsel farkındalık ölçekleri ($f=28$), başarı testi ($f=27$), kişisel bilgi formu ($f=22$) ve duyuşsal ölçekleri (tutum, ilgi, algı, motivasyon, kaygı, öz yeterlilik) ($f=22$) kullanılmıştır.

Nitel çalışmalarda ise en fazla bilişsel ve üst bilişsel farkındalık ölçekleri ($f=4$), ve görüşme formu ($f=3$) kullanılmış olduğuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra nitel araştırmalarda duyuşsal ölçeklerden (tutum, ilgi, algı, motivasyon, kaygı, öz yeterlilik) ve zekâ ölçeğinden faydalanılmadığı bulgular arasındadır.

3.5. Tezlerin çalışma grubuna / örnekleme göre dağılımı

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde tercih edilen çalışma grubu / örneklem sıklıkları Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6. Çalışma grubu / örneklem türünün seçilme sıklıkları

Çalışma Grubu / Örneklem	N	%
--------------------------	---	---

Ortaokul öğrencileri	26	50,98
Üniversite öğrencileri	10	19,62
İlkokul öğrencileri	9	17,64
Lise öğrencileri	3	5,88
Dokümanlar	2	3,92
Öğretmenler	1	1,96

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde çalışma grubu ve örneklem düzeyi açısından çeşitliliğin söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Tablo 6’da görüldüğü üzere, lisansüstü tezlerde en fazla ortaokul öğrencileri üzerinde çalışılmıştır. Ortaokul öğrencileri dışında üniversite ve ilkokul öğrencilerinin daha çok örnekleme alındığı görülmüştür. Buna karşın en az öğretmenlerin, dokümanların ve lise öğrencilerinin konuyla ilgili tezlerde örneklem olarak tercih edildiği bulgular arasındadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

2000-2022 (Temmuz) yılları arasında Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini incelemenin amaçlandığı çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada, 2000-2022 yılları arasında 29’u yüksek lisans ve 19’u doktora olmak üzere Türkçe eğitimi alanında bilişsel ve üst bilişsel stratejileri konu alan 48 tez çalışmasının yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında üst biliş konusunda yapılmış olan lisansüstü tezleri değerlendiren Bakkaloğlu ve Toptaş (2022) da araştırmalarında konuyla ilgili yüksek lisans tezlerinin daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Veri kaynağındaki tezlerin çoğunun 2018-2020 yılları arasında hazırlanmış olduğu tespit edilmiştir. Türkçe eğitimi ile ilgili lisansüstü tezleri inceleyen Önal ve Maden (2021) de araştırmalarında bu yıllarda daha çok tezin tamamlandığını ortaya koymuştur.

Araştırmada, veri kaynağındaki bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerin en fazla okuma öğrenme alanında hazırlandığı tespit edilmiştir. Bunu da yazma ve dinleme eğitimi ile ilgili çalışma konularının takip ettiği görülmüştür. Bununla beraber hazırlanan tezlerde en az işlenen konular sırasıyla konuşma becerisi, duyuşsal unsurlar, program ve ders kitaplarıdır. Bu bulgular doğrultusunda çalışma konularının nispeten çeşitlilik arz ettiği fakat okuma öğrenme alanının araştırmacılar tarafından daha çok dikkate alındığı sonucuna varılmıştır. Alanyazında yer alan benzer araştırmalar bu sonucu desteklemektedir. Örneğin 2015-2019 yılları arasında hazırlanan tezleri inceleyen Önal ve Maden (2021) araştırmalarında okuma ve yazma konularının lisansüstü tezlerde daha fazla çalışıldığına dair sonuçlara ulaşmıştır. Yılmaz ve Kaya (2020) çalışmalarında Türkçe dersi ile ilgili tezlerin alt alanlara göre dağılımını en fazla okuma sonrasında yazma şeklinde belirlemiştir. Boyacı ve Demirkol (2018) ise doktora tezlerini incelediği çalışmasında, en çok yazma ve okuma becerisi üzerinde durulduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmaların yanı sıra Bozkurt ve Uzun’un (2015) da araştırmalarında en fazla tezin yazma ve okuma öğrenme alanlarına yönelik hazırlandığı sonucuna ulaşmıştır.

2000-2022 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik 31 farklı üniversitede lisansüstü tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Ancak en fazla tezin Gazi Üniversitesinde hazırlandığı ardından Bülent Ecevit Üniversitesinin geldiği anlaşılmıştır. Alanyazında yer alan konuyla ilgili araştırmalar da bu sonucu desteklemektedir (Önal ve Maden, 2021; Boyacı & Demirkol, 2018; Eyüp, 2020; Özçakmak, 2017). Türkçe öğretimi ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik 31 farklı üniversitede lisansüstü tezin tamamlanması konunun dikkat çektiğini ve araştırmalarda önemsedğini işaret etmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen Türkçe eğitime yönelik lisansüstü tezlerde en fazla nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bu bulguyu, karma ve nitel yöntemin izlediği tespit edilmiştir. Bakkaloğlu ve Toptaş'ın (2022) eğitim alanında üst biliş konusunda yapılmış olan lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmada da en fazla nicel araştırma yöntemlerinin (%55,730) tercih edildiği görülmüştür. Türkçe öğretime yönelik tezlerde nicel araştırma modelleri kullanılarak en fazla okuma öğrenme alanı üzerine çalışıldığı, bunu da dinlemenin izlediği ulaşılan sonuçlar arasındadır. Nicel araştırma modelleri ile en az çalışılan konuların ise yazma ve duyuşsal unsurlar olduğu belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemleriyle en fazla okuma öğrenme alanı ile ilgili çalışma yapıldığı, bu konu alanı dışında ise yazma, ders kitabı ve program konularında birer çalışmanın hazırlandığı tespit edilmiştir. Karma yöntemle ise en fazla okuma konu alanında tezin tamamlandığı bunu da sırasıyla yazma ve dinleme eğitiminin takip ettiğine dair sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuç bilişsel ve üst bilişsel stratejilerle ilgili hazırlanmış tezlerde yöntem konusunda çeşitliliğin olduğunu göstermektedir. Alanyazında Türkçe eğitime yönelik hazırlanan tezleri inceleyen araştırmalarda da araştırma konularında çeşitliliğin olduğuna dair sonuçlar gözlenmiştir (Ceran, Aydın & Onarıcıoğlu, 2018; Değirmenci Gündoğmuş, 2018; Önal & Maden, 2021; Özçakmak, 2017; Turan, Sevim & Tunagör, 2018).

Araştırmacıların veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde çoğunlukla birden fazla veri toplama aracı kullandıkları belirlenmiştir. Hazırlanan lisansüstü tezlerde veri toplama sürecinde en fazla farkındalık ölçeklerinin, başarı testlerinin ve kişisel bilgi formlarının kullanıldığı görülmüştür. Nicel araştırmalarda, en fazla bilişsel ve üst bilişsel farkındalık ölçekleri, başarı testleri, kişisel bilgi formları ve duyuşsal ölçeklerin tercih edildiğine dair sonuçlara ulaşılmıştır. Nicel araştırma yöntemine uygun olarak hazırlanan tezlerde başarı testi ve ölçeklerin daha fazla tercih edilmesi yöntemin gerekliliklerine uygundur. Nitel çalışmalarda ise en fazla farkındalık ölçekleri ve görüşme formları kullanılmıştır. Konuyla ilgili araştırmalarda da ölçeklerin ve başarı testlerinin sıkça kullanıldığı görülmüştür. Önal ve Maden (2021) Türkçe eğitime yönelik tezleri inceledikleri çalışmalarında başarı testinin; Eyüp (2020) Türkçe öğretmenleri ile ilgili tezlerde ölçeğin, Yılmaz ve Kaya (2020) başarı testinin, aynı şekilde Erdem (2018) de çalışmasında ölçeklerin veri toplama aracı olarak sıklıkla tercih edildiğini tespit etmiştir.

Veri kaynağındaki lisansüstü tezlerde çalışma grubu ve örneklem düzeyi açısından çeşitlilik söz konusudur. Bulgulara göre, lisansüstü tezlerde en fazla ortaokul öğrencileri üzerinde çalışılmıştır. Ortaokul öğrencileri dışında üniversite öğrencilerinin ve ilkökul öğrencilerinin daha çok örnekleme alındığı belirlenmiştir. Buna karşın en az, öğretmenlerin,

dokümanların ve lise öğrencileri Türkçe eğitimi ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik tezlerde örneklem olarak tercih edildiği tespit edilmiştir. Türkçe eğitimi ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik tezlerde daha çok ölçeklerin kullanılması, tezlerin çoğunluğunun nicel araştırma modelinde hazırlanması ayrıca çalışmanın bilişsel ve üst bilişsel stratejileri konu alması ile açıklanabilmektedir. Alanyazında yer alan konuyla ilgili araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Özçakmak (2017) Türkçe eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerde en fazla ortaokul öğrencilerinin ve ilkokul öğrencilerinin; üst biliş konusunda lisansüstü tezleri inceleyen Bakkaloğlu ve Toptaş (2022) ortaokul ve lisans öğrencilerinin; Ceran, Aydın ve Onarıcıoğlu (2018) çalışmalarında ortaokul, ilkokul ve lise öğrencilerinin örneklem olarak çok fazla seçildiğini tespit etmiştir. Aynı şekilde Önal ve Maden (2021) Türkçe eğitime yönelik tezleri inceledikleri çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin; Yılmaz ve Kaya (2020) da okuma ve yazma ile ilgili tezlerde öğretmen ve öğrencilerin daha çok örneklem olarak tercih edildiği sonucuna varmıştır.

Sonuç itibarıyla, araştırmada 2000-2022 yılları arasında 31 farklı üniversitede Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik 29'u yüksek lisans ve 19'u doktora olmak üzere 48 lisansüstü tezin hazırlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca en fazla lisansüstü tez 2018-2020 yılları arasında hazırlanmıştır. Söz konusu tezlerin daha çok okuma öğrenme alanı ile ilgili olduğu, ardından yazma alanındaki çalışmaların geldiği görülmüştür. Türkçe eğitimi alanındaki bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerde en fazla nicel araştırma modellerinin tercih edildiği; buna bağlı olarak ölçeklerin ve başarı testlerinin veri toplama aracı olarak sıklıkla kullanıldığı; bununla birlikte Türkçe eğitimi ile ilgili bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik lisansüstü tezlerde örneklem olarak daha çok ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği; bunu da üniversite ve ilkokul öğrencilerinin takip ettiği şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarından hareketle, konuyla ilgili olarak aşağıdaki önerilerde bulunabilir:

- a) Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere yönelik tezlerde çalışma konularının çok çeşitli olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle Türkçe eğitiminin farklı alanlarında da bilişsel ve üst bilişsel stratejilere dönük lisansüstü tezler hazırlanabilir.
- b) Araştırmanın sonuçları doğrultusunda dijital ortamlarla bilişsel ve üst bilişsel stratejileri bütünleştiren çalışmaların olmadığı, yapılacak çalışmalarda dijital araç ve ortamların da dikkate alınması gerektiği söylenebilir.
- c) Araştırmada nicel araştırma modellerinin daha fazla ön plana çıktığı görülmüştür. Yapılacak çalışmalarda özellikle az kullanılan nitel araştırma modelleri tercih edilebilir.

KAYNAKLAR

- Arı, G., Yaşar, M. S. & İstanbullu, E. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarıyla ilgili yayımlanan makalelerin incelenmesi (2014-2018). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 487-508.
- Bakkaloğlu, S. & Toptaş, V. (2022). Eğitim alanında üstbiliş üzerine yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 155-177.
- Boyacı S. & Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Bozkurt, B. & Uzun N. (2015). Türkçenin eğitimi-öğretimine ilişkin bir alanyazını değerlendirmesi: Uluslararası bilimsel toplantılarda eğilimler/yönelimler. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-15.
- Cemiloğlu, M. & Oğur, E. (2016). Okuma öğretiminde biliş ve üstbiliş stratejileri. *International Journal of Humanities and Art Researches*, 1(1), 118-137.
- Ceran, D., Aydın, M. & Onarıcıoğlu, A. S. (2018). Okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerde eğilimler: bir içerik analizi çalışması *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3),2377-2392.
- Cin Şeker, Z. (2020). Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: Betimsel analiz. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 128-140.
- Coşkun, E., Özçakmak, H. & Balcı, A. (2012). Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981-2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Türkçenin Eğitimi Öğretimi Üzerine Çalışmalar*, 204-212.
- Çakıroğlu, A. & Ataman, A. (2008). Üstbilişsel strateji öğretiminin okuduğunu anlama başarı düzeyi düşük öğrencilerde erişimi artırımına etkisi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 1-13.
- Değirmenci Gündoğmuş, H. (2018). Okuduğunu anlama ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(3), 899-910.
- Direkçi, B., Akbulut, S. & Şimşek, B. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. *Journal of World of Turks*,12(2),117-140.
- Doğan, Y. & Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.
- Dönmez, B. & Gündoğdu, K. (2016). 2000-2016 yılları arasında Türkçe öğretim programları alanında yayımlanan makale ve tezlerin analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi Dergisi*, 5(4), 2109-2125.
- Durkan, E., & Özen, F. (2018). İlkokul dördüncü sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde öğrencilerinde üstbilişsel okuma stratejileri kullanmalarını sağlayan uygulamalarının değerlendirilmesi: Giresun ili örneği. *Turkish Studies*, 13(4), 519-550.
- Elbir, B. & Bağcı, C. (2013). Birinci ve ikinci kademe okuma eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 11, 229-247.
- Erdem, C. (2018). Medya okuryazarlığı araştırmalarında eğilimler: lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(4). 693-717.

- Erdem, S., & Gökçe, B., (2020). Türkiye’de 2005-2019 yılları arasında ilkokulda türkçe öğretimine yönelik yapılan araştırmalar üzerine bir değerlendirme. *Türkçe eğitimi ve Türk edebiyatı araştırmaları* içinde (pp.287-319), Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Eyüp, B. (2020). Türkçe öğretmenleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri: bir içerik analizi (2000-2019). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 536-558.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: *A new area of psychological inquiry*. *American Psychologist*, 34(10), 906-911.
- Gelen, İ. (2004). Bilişsel farkındalık stratejilerinin Türkçe dersine ilişkin tutum, okuduğunu anlama ve kalıcılığa etkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı* (6–9 Temmuz), İnönü Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Kan, O. M. (2017). Türkiye’de akademik yazma alanında yapılan lisansüstü tezler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1037-1048.
- Kana, F. (2014). Ortaokul öğrencilerinin üstbilis okuma stratejileri farkındalık düzeyleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 100-120.
- Kanat, A. (2021). Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretilimi konulu lisansüstü tezlerin yönelimleri üzerine bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 19-34.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örneklemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 1-17.
- Karagöz, B. & Şeref, İ. (2021). Türkçe eğitimi doktora tezlerine bütünsel bir yaklaşım (1995-2020). *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 46, 43-68. Doi: 10.21497/sefad.1031689.
- Kardaş, M. N., Çetinkaya, V. & Kaya, M. (2018). 2005-2017 yılları arasında dinleme eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların eğilimleri üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 21-32.
- Kemiksiz, Ö. (2017). Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin değerlendirilmesi. *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, 5(1), 511-531.
- Maden, A. (2020a). Akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri: Bir betimsel analiz çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 543-558.
- Maden, A. (2020b). Yabancı dil olarak Türkçe söz varlığını zenginleştirme ile ilgili makalelerin analizi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Covid-19 Özel Sayısı, 583-596.
- Maden, A. & Ustabulut M.Y. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretmen/öğreticileri ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. (Ed. S. Maden) *Türkçe eğitimi ile ilgili güncel araştırmalar -I-* içinde s.54-66. Ankara: Hiper.
- Melanlıoğlu, D. (2014). Üstbilis strateji eğitiminin ortaokul öğrencilerinin okuma kaygılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 107-119.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education*. USA: JB Printing.
- Önal, A. & Maden, S. (2021). Türkçe eğitimi ile ilgili 2015-2019 yılları arası lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 929-941.

- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Özdemir, S. (2018). Okumaya ilişkin lisansüstü araştırmaların eğilimleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1161-1178.
- Özsoy, G. (2008). Üstbiliş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 713-740.
- Potur, Ö. & Yıldız, N. (2016). Konuşma becerisi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 18, 27-40.
- Reeve, R. A. & Brown, A. L. (1985). Metacognition reconsidered: Implications for intervention research. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 13, 343-356.
- Schraw, G. & Dennison, R. (1994). Assessing metacognitive awareness. *Contemporary Educational Psychology*, 19, 460-475.
- Sevim, O. & İşcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.
- Tok, M. & Potur, Ö. (2015) Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010-2014 yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 1-25.
- Topçu, F.K. (2021). Türkçe eğitimi alanında yapılmış dijital öğrenme tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1338-1359.
- Turan, L., Sevim, O. ve Tunagür, M. (2018). Türkçe eğitimi alanında hazırlanan doktora tez özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2018(11), 29-44.
- Ustabulut, M.Y. (2021). Türkçe öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarına ilişkin araştırmaların eğilimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(3), 1089-1104.
- Yağmur Şahin, E., Kana, F. & Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D. & Kaya, S. (2020). İlk okuma yazma ve Türkçe öğretimi ile ilgili yazılmış tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies - Education*, 15(1), 443-456.

Atıf İçin/ For Citation: Maden, A., Önal, A. ve Maden, S. (2022). Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış bilişsel ve üst bilişsel stratejilere ilişkin lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 8(3), 150-164.